

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

จันทร์ฉาย ทองเพ็ญ* ปรัชญาดุสิตบัณฑิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 (2) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 และ (3) ประเมินรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินรูปแบบ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 อยู่ในระดับปานกลาง (2) รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย (2.1) ด้านความรู้ โดยการจัดอบรมให้ความรู้ และการสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพที่ทันสมัย (2.2) ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบาย โดยการนำปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยมาประกอบการออกกฎระเบียบและนโยบาย (2.3) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม โดยการตรวจสอบความปลอดภัย และการจัดสภาพแวดล้อมตามกฎระเบียบและนโยบาย (2.4) ด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสุขภาพ และ (2.5) ด้านการสร้างเครือข่าย โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานภายนอก (3) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัย แรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

*พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี

Corresponding e-mail: janchie19@gmail.com

Development of a Model for Health and Occupational Health Promotion of Workers in the 10th Public Health Region

Janchie Thongpen* Doctor of Philosophy

Abstract

The research aimed (1) to study the state of health and occupational health promotion of workers in the 10th Public Health Region (2) to develop the model and 3) to evaluate the model. The sample of the study were 400 workers in the 10th Public health Region by simple sampling, 12 experts to consider draft of model and 17 professionals to evaluate model. The research instruments were questionnaires, focus groups and model evaluation. Collected data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows: (1) the state of health and occupational health promotion of workers in the 10th Public Health Region was found to be at a medium level; (2) The development model consisted of: (2.1) knowledge by organizing training in health education, and communicating up-to-date health information; (2.2) issuing regulations and policies by bringing health and occupational health problems into rules and policies; (2.3) managing the environment in the workplace by safety monitoring of the establishment environment and organizing the environment according to regulations and policies; (2.4) activities and participation by supporting activities to promote health and occupational health and participating in health system development; (2.5) building a network of cooperation by exchanging health and occupational health knowledge and activities with external agencies; (3) The model assessed by experts resulted in a highest level of suitability and a higher level of possibility.

Key words: Development of a Model, Health and Occupational Health Promotion, Workers in the 10th Public Health Region

*Specialize Professional Nurse Sunpasitthiprasong Hospital Ubon Ratchathani

Corresponding e-mail: janchie19@gmail.com

บทนำ

แรงงานนับเป็นหนึ่งในปัจจัยการขับเคลื่อนภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญ หากแรงงานมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง แข็งแรง ย่อมทำให้สถานประกอบการในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ข้อมูลจากการสำรวจของกระทรวงแรงงานพบว่าในปี พ.ศ. 2564 แรงงานของประเทศไทยได้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานเป็นจำนวนถึง 78,245 ราย และเมื่อพิจารณาถึงความรุนแรงของการประสบอันตรายพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกรณีหยุดงานไม่เกิน 3 วัน ร้อยละ 68.69 ต่อปี รองลงมา คือ กรณีหยุดงานเกิน 3 วัน ร้อยละ 29.51 ต่อปี กรณีสูญเสียอวัยวะบางส่วน ร้อยละ 1.02 ต่อปี กรณีตาย ร้อยละ 0.77 ต่อปี และกรณีทุพพลภาพ ร้อยละ 0.01 ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้แรงงานประสบอันตรายสูงสุด คือ วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง เฉลี่ยร้อยละ 24.09 ต่อปี สิ่งที่ทำให้ถูกจ้ำงประสบอันตรายสูงสุด คือ วัตถุหรือสิ่งของเฉลี่ยร้อยละ 42.42 ต่อปี อวัยวะที่ถูกจ้ำงประสบอันตรายสูงสุด คือ นิ้วมือ/นิ้วหัวแม่มือ เฉลี่ยร้อยละ 30.06 ต่อปี ผลของการประสบอันตรายที่เกิดขึ้นกับถูกจ้ำงสูงสุด คือ บาดแผลลึก เฉลี่ยร้อยละ 42.09 ต่อปี โดยพบแรงงานที่เคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน สูงสุด อยู่ที่ภาคกลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 33.49) รองลงมา ได้แก่ ภาคกลาง (ร้อยละ 22.89) และภาคเหนือ (ร้อยละ 21.53) ตามลำดับ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อผลประกอบการของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในแง่ของต้นทุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งของแรงงาน ผู้ประกอบการและภาครัฐเพิ่มขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน¹⁻²

คำว่าสุขภาพหมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนคำว่าอาชีวอนามัยซึ่งหมายถึง การควบคุมดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพ รวมทั้งแรงงาน ในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพอนามัย เพื่อการคงไว้ซึ่งสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย การป้องกันโรค การป้องกันอุบัติเหตุ การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่จะทำให้แรงงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากตัวผู้ใช้แรงงาน จากสถานประกอบการและจากภาครัฐ จึงจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพของแรงงานแบ่งเป็นด้านร่างกาย ที่เป็นความเจ็บป่วยจากโรคติดเชื้อ จากโรคไม่ติดเชื้อ และจากอุบัติเหตุ และด้านจิตใจที่เกิดจากความวิตกกังวล ความเครียดจากการทำงาน ทำให้เกิดผลทางด้านร่างกายตามมา โดยเฉพาะสภาวะทางจิตใจที่ไม่พร้อมหรือไม่เหมาะสมกับการทำงาน ย่อมจะนำมาซึ่งความเจ็บป่วยจากการทำงานได้มากกว่าสภาวะทางจิตใจที่พร้อม⁴ ขณะเดียวกันภาวะความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือทุพพลภาพ ความพิการของร่างกายที่เกิดขึ้นจากการทำงานย่อมส่งผลต่อภาวะจิตใจด้วยเช่นกัน⁵หรืออาจจำแนกประเภทความเจ็บป่วยของแรงงานตามโรคได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) โรคทั่วไป เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เป็นต้น 2) โรคเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพ (Work related disease) ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากปัจจัยคุกคามในสถานประกอบการโรคหัวใจขาดเลือด โรคทางกายที่เกิดจากจิตใจและโรคระบบการหายใจ 3) โรคจากการประกอบอาชีพ (Occupational Disease) ซึ่งเกิดจากการสัมผัสอันตรายในการทำงาน³⁻⁴ ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ

ปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่ทำให้เกิดโรดดังกล่าวมีดังนี้คือ ปัจจัยด้านตัวบุคคลของแรงงานเองที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพทั้งจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ และอุบัติเหตุจากการทำงาน จากพฤติกรรมทำงานที่ไม่ถูกวิธีหรือขั้นตอน การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความปลอดภัย และการมีทัศนคติหรือนิสัยที่ขบถเสี่ยง เป็นต้น⁵ ในส่วนปัจจัยด้านสถานประกอบการก็คือ สิ่งแวดล้อมของแรงงาน ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายแบ่งออกเป็น สภาพแวดล้อมทางเคมี (Chemical Environmental Hazards) ที่เกิดจากการนำสารเคมีมาใช้ในการทำงาน หรือมีสารเคมีที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้นจากขบวนการผลิตของงาน รวมทั้งวัตถุที่ได้จากการผลิต สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environmental Hazards) ซึ่งมีคุณสมบัติทำให้เกิดโรคเมื่อได้รับหรือสัมผัสกับสภาพแวดล้อมในลักษณะที่ไม่พอดีหรือผิดจากปกติธรรมดา และ สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environmental Hazards) เกิดจากการทำงานที่ต้องเสี่ยงต่อการสัมผัสและได้รับอันตรายจากสารชีวภาพแล้วทำให้เกิดความผิดปกติของร่างกาย หรือมีอาการเจ็บป่วย นอกจากนี้นโยบายและกฎระเบียบของสถานประกอบการที่ไม่เอื้ออำนวยก็ย่อมทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือโรคต่างๆ ได้ เช่น ชุดที่ใส่ปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม และการทำงานที่ต่อเนื่องยาวนานมาก ๆ เป็นต้น⁵⁻⁶ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นกับผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศ รวมทั้งแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

ในปัจจุบันพบว่าแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ได้ประสบกับปัญหาความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุจากการทำงานจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติของสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมาพบว่าแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 มีอาการเจ็บป่วยจากการปวดกล้ามเนื้อมากที่สุด และรองลงมาคือโรคระบบทางเดินหายใจ ตามลำดับ ซึ่งความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุดังกล่าวเป็นสาเหตุความสูญเสียอย่าง

มากมายทั้งในด้านชีวิต เวลาและทรัพย์สินของแรงงาน รวมทั้งความสูญเสียของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและภาครัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของประเทศเพิ่มขึ้นจากยาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ต่าง ๆ ในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมก็ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถป้องกันได้ หากได้รับการเฝ้าระวังด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยในการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อลดอัตราการประสบนตรายและเจ็บป่วยของแรงงาน⁷

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบแผนการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ซึ่งจะก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดีแข็งแรงของแรงงาน ปลอดภัยจากโรคภัยและปลอดภัยจากอุบัติเหตุจากการทำงาน แรงงานมีความสุข ทำให้ลดต้นทุนของผู้ประกอบการจากการที่ต้องส่งเสริมแรงงานหากป่วยไข้หรือประสบอุบัติเหตุทำให้ผู้ประกอบการมีกำลังการผลิตได้เต็มที่ ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันในภาพรวมของประเทศ ภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขก็สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพด้านการสาธารณสุข สุขลง เศรษฐกิจดีขึ้นจากการลดการขาดดุลในด้านการนำเข้ายาและอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10
3. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ซึ่งในแต่ละระยะประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

ประชากรคือแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ที่ประกอบด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ และมุกดาหาร จำนวนรวมทั้งสิ้น 427,680 คน จากนั้นกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้อยุทธศาสตร์ของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และทำการทำการสุ่มแบบง่ายเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6 – 1.0 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วย Cronbach α -Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วจึงแปลผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 เป็นระยะของการพัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 จำนวน 12 คน ประกอบด้วย แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ พยาบาลวิชาชีพ และนักวิชาการสาธารณสุข

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 และผู้วิจัยบันทึกข้อมูลด้วยอุปกรณ์บันทึกภาพ อุปกรณ์บันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสังเคราะห์ผลที่ได้ตามกรอบของเนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมและความ

เป็นไปได้อิงรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างจากการนำองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 มาจัดทำเป็นตัวชี้วัดภายใต้กรอบของความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการดำเนินการตามรูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเอกสารรายละเอียดของรูปแบบและแบบประเมินไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 โดยรวม

พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าด้านการประเมินภาวะสุขภาพอนามัยแรงงาน อยู่ในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 2.83) รองลงมาคือด้านการประเมินความเสี่ยงและอันตรายที่มีต่อแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 2.79) และด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 2.79) ตามลำดับ สำหรับด้านการให้ความรู้และข้อมูลสุขภาพแก่แรงงานอยู่ในระดับต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.68) จากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปร่างรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 1 จากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปร่างรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 2

ตารางที่ 1 การส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 (N=400)

องค์ประกอบในแต่ละด้าน	Mean	SD	ระดับ
1. ด้านการประเมินภาวะสุขภาพอนามัยแรงงาน	2.83	.86	ปานกลาง
2. ด้านการประเมินความเสี่ยงและอันตรายที่มีต่อแรงงาน	2.79	.92	ปานกลาง
3. ด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแรงงาน	2.79	.89	ปานกลาง
4. ด้านการให้ความรู้และข้อมูลสุขภาพแก่แรงงาน	2.68	.85	ปานกลาง
โดยรวม	2.76	.87	ปานกลาง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 พบว่ารูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จรายละเอียดดังนี้

2.1 หลักการของรูปแบบคือ การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานแบบมีส่วนร่วม

ร่วมของแรงงาน ผู้ประกอบการและสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความมี

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการมีสุขภาพที่ดีของแรงงาน

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการ ด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

2.3 การดำเนินการ ประกอบด้วย

2.3.1 ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มีการประเมินความรู้แรงงานในด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย จัดอบรมให้ความรู้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน ให้คำปรึกษาความรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้ความสะดวกแรงงานในการเข้าถึงความรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย รวบรวมความรู้ในด้านปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานอย่างเป็นระบบ นำข้อเสนอแนะด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานมารวบรวมเป็นองค์ความรู้ และสื่อสารข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน

2.3.2 ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบาย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มีการกำหนดกฎระเบียบนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยสถานประกอบการ กำหนดบุคลากรในการส่งเสริมกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน แจ้างกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน นำปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยมาประกอบการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย รวมทั้งส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์ในการจัดทำโปรแกรมความช่วยเหลือ

ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงาน พันฟูสุขภาพและสมรรถภาพแรงงาน จัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย และการตรวจสุขภาพประจำปี

2.3.3 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มีการลงพื้นที่ตรวจสอบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดการสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องตามกฎหมายและนโยบาย จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยให้แก่แรงงานอย่างเพียงพอ จัดทำป้ายสัญลักษณ์การใช้สารเคมีและอุปกรณ์เครื่องจักร ออกแบบอุปกรณ์ป้องกันอย่างเหมาะสมกับลักษณะงาน ตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า ระดับแสง ระดับความดังของเสียงและระดับสารเคมีอย่างสม่ำเสมอ การจัดให้มีโรงอาหารและห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะอนามัย และจัดสรรพื้นที่สำหรับกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย

2.3.4 ด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ส่งเสริมให้สถานประกอบการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน จัดตั้งชมรมเพื่อทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้แรงงานจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนกิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัย และสนับสนุนแรงงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสุขภาพและอาชีวอนามัย

2.3.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ส่งเสริมให้สถานประกอบการสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยเพื่อประสานงานความร่วมมือจากสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ประสานงาน

กับมูลนิธิกุ้ยยต่าง ๆ กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เชิญหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ทักษะ ด้านความปลอดภัยเข้ามาอบรมแก่แรงงานประสานงานกับโรงพยาบาลใกล้เคียงไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกรวดเร็วกรณีฉุกเฉิน จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการภายนอกในด้านความปลอดภัย จัดให้มีช่องทางติดต่อสื่อสารด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานภายนอก สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยต่อสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ประสานสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มาฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการกู้ชีพ (CPR) ให้แก่แรงงาน และประสานสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มาทำการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่แรงงาน

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับดำเนินการส่งเสริมสุขภาพแรงงานและดำเนินการในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ แรงงานต้องให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามแผนการดำเนินการตามรูปแบบอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผู้ประกอบการต้องมีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนโดยเฉพาะสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10

3. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.57) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบแล้วพบว่าหลักการของรูปแบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) สำหรับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) สำหรับการดำเนินการของรูปแบบพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.54) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10

พบว่าสภาพการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสาเหตุหลัก 2 ประการคือ หน่วยงานสาธารณสุขที่ส่งเสริมแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรในการส่งเสริมแรงงานในเขตพื้นที่อย่างทั่วถึง และผู้ประกอบการในเขตสุขภาพที่ 10 ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่การดำเนินการในธุรกิจจึงเห็นความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานเป็นเรื่องรองลงมา รวมทั้งมีการลงทุนในด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานเป็นสัดส่วนที่ยังน้อยมาก

2. รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย

2.1 หลักการ พบว่าหมายถึงการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานแบบมีส่วนร่วมของแรงงาน ผู้ประกอบการและสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบาย ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการ ด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม และด้านการ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการมีสุขภาพที่ดีและความปลอดภัยของแรงงาน เนื่องจากลำพังหน่วยงานสาธารณสุขที่ส่งเสริมแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ยังไม่สามารถทำให้การส่งเสริมสุขภาพแรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของแรงงานและผู้ประกอบการ และจำเป็นต้องมีการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยที่เป็นไปอย่างครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน

2.2 วัตถุประสงค์ พบว่าเป็นไปเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 ในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เนื่องจากจุดอ่อนที่สำคัญที่เป็นปัญหาของการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 คือการขาดความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยตนเองของแรงงาน จึงต้องให้ความสำคัญกับสิ่งนี้เป็นอันดับแรก ประการต่อมาคือด้านกฎระเบียบและนโยบาย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและเป็นสิ่งที่จะควบคุมผู้ประกอบการและขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามเพื่อการป้องกันอันตรายและรักษาสุขภาพแรงงานภายในสถานประกอบการ ประการต่อมาคือด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะป้องกันความเสี่ยงต่างๆ จากสถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในสถานประกอบการซึ่งอาจจะเป็นอันตรายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของแรงงาน ประการต่อมาคือด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญในทางปฏิบัติต่อสุขภาพแรงงานทั้งในด้านการออกกำลังกายและความมีวินัยในการส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนการมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การปฏิบัติเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องและด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่จะทำให้การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานเป็นไปด้วยความสะดวกและมีประสิทธิภาพจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ ระหว่างเครือข่าย

2.3 การดำเนินการ พบว่าประกอบด้วย การดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.3.1 ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การประเมินความรู้แรงงานในด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย จัดอบรมให้ความรู้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน ให้คำปรึกษาความรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้ความสะดวกแรงงานในการเข้าถึงความรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย รวบรวมความรู้ในด้านปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานอย่างเป็นระบบ นำข้อเสนอแนะด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานมารวบรวมเป็นองค์ความรู้ และสื่อสารข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน เนื่องจากการประเมินความรู้แรงงานในด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้ทราบว่าควรจะเพิ่มความรู้ทางด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยในส่วนใดให้กับแรงงาน

การจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้รับความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง การให้คำปรึกษาและให้ความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้แรงงานได้ป้องกันและแก้ไขเมื่อมีปัญหาทางสุขภาพและอาชีวอนามัยเกิดขึ้น การรวบรวมความรู้ในด้านปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานอย่างเป็นระบบจะทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและทำการแก้ไขได้อย่าง

ตรงจุด การนำข้อเสนอแนะด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานมารวบรวมเป็นองค์ความรู้จะทำให้ได้ชุดความรู้ในเรื่องปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยจากแรงงานโดยตรง การให้ข้อเสนอแนะด้านความปลอดภัยของแรงงานจะทำให้แรงงานมีความรู้เรื่องการส่งเสริมความปลอดภัยของตนเองในการทำงาน และการสื่อสารข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้รับความรู้ในด้านการป้องกันและรักษาสุขภาพและอาชีวอนามัยที่เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดมลักษณ์ ไบไกร ที่พบว่า การให้ความรู้และฝึกอบรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานทุกคนเป็นการสร้างเสริมสุขภาพแรงงานในสถานประกอบการ⁸ และผลการวิจัยของวรลักษณ์ แก้วจันทร์ ที่พบว่า การให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน การสื่อสารความเสี่ยงด้านสุขภาพและปัจจัยอันตรายจากการทำงาน การเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนทำงานในรูปแบบต่างๆ เป็นการดำเนินงานอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ⁹ และผลการวิจัยของฉาน ปัทมะ พลย และคณะ ที่พบว่า ความรู้และการประเมินความรู้สุขภาพและอาชีวอนามัยเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อสุขภาพแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม¹⁰

2.3.2 ด้านการออกกฎระเบียบและนโยบาย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การกำหนดกฎระเบียบนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย สถานประกอบการ กำหนดบุคลากรในการส่งเสริมกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย แรงงาน แจกกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน นำปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยมาประกอบการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์ในการจัดทำโปรแกรมความช่วยเหลือด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงาน

ส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์ด้านสุขภาพและสมรรถภาพแรงงาน ส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัย และส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์การตรวจสุขภาพประจำปี เนื่องจากกฎระเบียบนโยบายเป็นสิ่งที่ทำให้สถานประกอบการต้องปฏิบัติตามในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานของตน การกำหนดบุคลากรในการส่งเสริมกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย การแจ้งกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้รับรู้และปฏิบัติตาม การนำปัญหาสุขภาพและอาชีวอนามัยมาประกอบการออกกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้กฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยที่ออกมาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

การจัดทำโปรแกรมความช่วยเหลือด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานจะทำให้การส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ การส่งเสริมสถานประกอบการให้มียุทธศาสตร์ด้านสุขภาพและสมรรถภาพแรงงานจะเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่แรงงาน การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้สถานประกอบการเกิดกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานอย่างเป็นรูปธรรม และการส่งเสริมให้สถานประกอบการมีนโยบายการตรวจสุขภาพประจำปีจะทำให้แรงงานทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีที่จะนำไปสู่การป้องกันและรักษาสุขภาพแรงงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดมลักษณ์ ไบไกร ที่พบว่า การมีนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพ การประกาศนโยบาย

การสร้างเสริมสุขภาพให้ทุกคนได้ทราบ และมีกฎระเบียบข้อบังคับด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เป็นการสร้างเสริมสุขภาพแรงงานในสถานประกอบการ^๑ และผลการวิจัยของพคิน เก้าพัฒนาสกุลที่พบว่าข้อกำหนดเป้าหมายของกฎระเบียบนโยบายที่พบว่าข้อกำหนดเป้าหมายของกฎระเบียบนโยบายและตัวชี้วัดด้านสุขภาพที่ชัดเจนและวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดตำแหน่งหรือตัวบุคคลากรที่ชัดเจนในการกำกับดูแลกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพ และการประกาศหรือแจ้งกฎระเบียบและนโยบายด้านสุขภาพให้แก่แรงงานทุกคนทราบ เป็นแนวทางการจัดการด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม¹¹

2.3.3 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การลงพื้นที่ตรวจสอบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องตามกฎระเบียบและนโยบาย จัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยให้แก่แรงงานอย่างเพียงพอ จัดทำป้ายสัญลักษณ์การใช้สารเคมีและอุปกรณ์เครื่องจักรออกแบบอุปกรณ์ป้องกันอย่างเหมาะสมกับลักษณะงาน ตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า ระดับความสว่าง ระดับความดังของเสียงและระดับสารเคมีอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีโรงอาหารและห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะอนามัย และจัดสรรพื้นที่สำหรับกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย เนื่องจากการลงพื้นที่ตรวจสอบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอจะทำให้สถานประกอบการได้มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบทางด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยต่อแรงงาน

การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องตามกฎระเบียบและนโยบายจะทำให้สถานประกอบการจัดสภาพแวดล้อม

ที่มีความปลอดภัยต่อแรงงานตามตามกฎระเบียบและนโยบายที่กำหนด การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยให้แก่แรงงานอย่างเพียงพอจะทำให้แรงงานได้รับความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดทำป้ายสัญลักษณ์การใช้สารเคมีและอุปกรณ์เครื่องจักรจะเพิ่มความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

การส่งเสริมให้สถานประกอบการออกแบบอุปกรณ์ป้องกันอย่างเหมาะสมกับลักษณะงานจะทำให้แรงงานเกิดความเชื่อมั่นและมีความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้สถานประกอบการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า ระดับความสว่าง ระดับความดังของเสียงและระดับสารเคมีอย่างสม่ำเสมอจะทำให้แรงงานได้รับความปลอดภัยและลดความเสี่ยงจากผลกระทบที่อาจส่งผลต่อสุขภาพและอาชีวอนามัย

การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดให้มีโรงอาหารและห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะอนามัยจะลดการติดเชื้อที่ส่งผลต่อแรงงาน และการส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดสรรพื้นที่สำหรับกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้แรงงานมีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดมลักษณ์ ไบไกร ที่พบว่าการมีแสงสว่างเหมาะสมแก่การทำงาน และการมีมาตรการควบคุมเสียงดังในที่ทำงานเป็นการสร้างเสริมสุขภาพแรงงานในสถานประกอบการ^๑ และผลการวิจัยของของวรลักษณ์ แก้วจันทร์ ที่พบว่าการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมเป็นการดำเนินงานอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ^๑ และผลการวิจัยของพคิน เก้าพัฒนาสกุลที่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องตามกฎระเบียบและนโยบาย การจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการทำงานให้แก่แรงงานอย่างเพียงพอ และการจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

ภายในสถานประกอบการ เป็นแนวทางการจัดการด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม¹¹

2.3.4 ด้านการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมให้สถานประกอบการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงาน จัดตั้งชมรมเพื่อทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้แรงงานจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย ให้ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพ สนับสนุนกิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัย และสนับสนุนแรงงานให้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพและอาชีวอนามัย เนื่องจากการส่งเสริมให้สถานประกอบการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยแก่แรงงานจะทำให้กิจกรรมและการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยเกิดขึ้นภายในสถานประกอบการ

การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดตั้งชมรมเพื่อทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยภายในสถานประกอบการ การส่งเสริมให้แรงงานจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้แรงงานมีเวลาเข้าร่วมในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย การส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานประกอบการเป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพจะทำให้แรงงานได้มีแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมให้สถานประกอบการสนับสนุนกิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้เกิดกิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยภายในสถานประกอบการ

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้สถานประกอบการสนับสนุนแรงงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสุขภาพและอาชีวอนามัยจะทำให้แรงงานได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอและปฏิบัติในการพัฒนาระบบสุขภาพและอาชีวอนามัยภายในสถานประกอบการ ซึ่งจะทำให้การส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรลักษณ์ แก้วจันทร์ พบว่า การดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโรคทั่วไปและการบาดเจ็บจากการทำงาน การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพและความปลอดภัยของสถานประกอบการ เป็นการดำเนินงานอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ⁹ และผลการวิจัยของพศิน แก้วพัฒนสกุล ที่พบว่าการจัดตั้งชมรมเพื่อทำกิจกรรมด้านสุขภาพ ผู้บริหารเป็นตัวอย่างในการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพ และแรงงานมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงในการเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาระบบความปลอดภัยขององค์กรเป็นแนวทางการจัดการด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม¹¹

2.3.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมให้สถานประกอบการสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยเพื่อประสานงานความร่วมมือจากสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ประสานงานกับมูลนิธิกุ๊กกั๋ยต่าง ๆ กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เชิญหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ ด้านความปลอดภัยเข้ามาอบรมแก่แรงงาน ประสานงานกับโรงพยาบาลใกล้เคียงไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกรวดเร็วกรณีฉุกเฉิน จัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการภายนอกในด้านความปลอดภัย จัดให้มีช่องทางติดต่อสื่อสารด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีว

วอนามัยกับหน่วยงานภายนอก สื่อสารข้อมูลข่าวสาร ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยต่อสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 ประสานสำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 มาฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการกู้ชีพ (CPR) และการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่แรงงาน เนื่องจากการส่งเสริมให้สถานประกอบการสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยเพื่อประสานงานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกจะทำให้สถานประกอบการมีเครือข่ายความร่วมมือที่กว้างขวางเพื่อรับความช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย การส่งเสริมให้สถานประกอบการประสานงานกับมูลนิธิกุ้ยต่าง ๆ กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจะทำให้สถานประกอบการได้รับความช่วยเหลืออย่างทัน่วงทีในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินต่อแรงงาน

การส่งเสริมให้สถานประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกจะทำให้สถานประกอบการได้รับความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานอย่างกว้างขวางขึ้น การส่งเสริมให้สถานประกอบการเชิญหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ ด้านความปลอดภัยเข้ามาอบรมแก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้รับความรู้และมีทักษะด้านความปลอดภัยจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง การส่งเสริมให้สถานประกอบการประสานงานกับโรงพยาบาลในพื้นที่ใกล้เคียงหน้าเพื่อความสะดวกรวดเร็วกรณีฉุกเฉินจะทำให้การช่วยเหลือแรงงานที่เกิดเหตุฉุกเฉินเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการภายนอกในด้านความปลอดภัยจะทำให้แรงงานได้มีการสานความสัมพันธ์กับสถานประกอบการอื่นเพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมความปลอดภัยแก่แรงงาน การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารด้านสุขภาพและอาชีวอนามัย

จะทำให้สถานประกอบการได้รับข้อมูลความรู้ทางด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยอย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานภายนอกและการส่งเสริมให้สถานประกอบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยกับหน่วยงานภายนอกจะทำให้สถานประกอบการได้แบ่งปันข้อมูลทางด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการกู้ชีพให้แก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้มีทักษะการปฐมพยาบาลและมีการเตรียมในกรณีที่ต้องมีการกู้ชีพเพื่อนร่วมงาน และการส่งเสริมให้สถานประกอบการจัดให้มีหน่วยงานภายนอกมาทำการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่แรงงานจะทำให้แรงงานได้รับรู้ถึงสภาวะสุขภาพของตนเองเพื่อเตรียมการป้องกันและแก้ไขในกรณีที่มีสัญญาณบ่งบอกถึงความเจ็บป่วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรลักษณ์ แก้วจันทร์ ที่พบว่า สร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแลคนทำงานที่เจ็บป่วยและบาดเจ็บ การประสานงานกับโรงพยาบาลรัฐ/เอกชนเพื่อตรวจสุขภาพคนทำงาน การประสานการส่งต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลคนทำงานที่เจ็บป่วยและบาดเจ็บเป็นการดำเนินงานอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ⁹ และผลการวิจัยของพศิน แก้วพัฒนสกุล ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก การประสานงานกับโรงพยาบาลในพื้นที่ใกล้เคียงหน้าเพื่อความสะดวกรวดเร็วกรณีอุบัติเหตุฉุกเฉิน และการเชิญหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ ด้านความปลอดภัยเข้ามาอบรมแก่แรงงานของสถานประกอบการอยู่อย่างสม่ำเสมอ เป็นแนวทางการจัดการด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยของแรงงานในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม¹¹

3. การประเมินรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ และอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในเขตสุขภาพที่ 10 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบนี้ มีที่มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลในเชิงพื้นที่ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ และจากนั้นยังได้นำรูปแบบที่ได้นี้ไปพัฒนาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้รูปแบบนี้มีความสมบูรณ์เหมาะสมในเชิงทฤษฎีและมีความครอบคลุมการปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุผล จึงได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แต่สำหรับในความเป็นไปได้นั้นรูปแบบนี้มีข้อจำกัดบางประการในการนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะ

การสนับสนุนทางด้านงบประมาณจึงได้รับการประเมินว่ามีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐโดยกระทรวงสาธารณสุขควรมีนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงาน โดยเฉพาะในระดับเขตสุขภาพ

2. ภาครัฐโดยกระทรวงสาธารณสุขควรสนับสนุนส่งเสริมเขตสุขภาพต่างๆ ทั่วประเทศและสถานประกอบการในด้านการให้ความรู้และข้อมูลสุขภาพแก่แรงงาน

3. ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดการส่งเสริมสุขภาพและอาชีวอนามัยแรงงานในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่

References

1. Bureau of Occupational and Environmental. Diseases. Diseases and health hazards from occupation and environment. 1st ed. Nonthaburi: Department of Disease Control; 2018. Thai.
2. Ministry of Labor. Situation of danger or illness due to work. Bangkok: Ministry of Labor; 2022. Thai.
3. Office of the National Economic and Social Development Council. Proportion of health expenditures (medications, medical expenses) to total household expenditure (GDP) 2006-2019. [Internet]. 2019 [cited 2021 Nov 28]; Available from: <http://www.social.nesdb.go.th>. Thai.
4. Adul Buntukul. Textbook of Occupational Medicine. 1st ed. Bangkok: Nopparat Rajathanee Hospital; 1999. Thai.
5. Srisuda Wongwisetkul, Benja Taoklam and Netratchanee Tangpakpoom. Health management sustainable occupational safety and health in Industrial factories: a case study of factory in Samut Sakhon province. JBCN_Nakhon Ratchasima. 2013;19(1): 42-56. Thai.
6. Kwanruethai Yimlamai and Rattanawadee Thongbuaban. Basic occupational health. 1st ed. Phitsanulok: Phitsanulok University; 2013. Thai.
7. Bureau of Labor Safety. National master plan on occupational safety, health and environment (2012-2016). 1st ed. Bangkok: Bangkok Blog; 2012. Thai.
8. Udomlak Baikrai. Opinions of employers and occupational health officers on health promotion indicators in the workplace. (thesis). Bangkok: Chulalongkorn University; 2002. Thai.
9. Woraluck Kaewchantra. The role of nurses in occupational health and environment operations in the workplace. (thesis). Chiang Mai: Chiang Mai University; 2016. Thai.
10. Jan Pattama Playong. Quality examination of the occupational health knowledge assessment form for employees in industrial plants. JSH. 2020; 13(2): 140-157. Thai.
11. Pasin Kaopattanasakul. Guidelines for management of health and occupational health for labor in Industrial Business. (thesis). Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok; 2019. Thai.